

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อที่มีต่อการเพิ่มพฤติกรรมเอื้อเพื่อของเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. เด็กที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อ มีพฤติกรรมเอื้อเพื่อในสภาพการณ์การบริจาคเพิ่มขึ้นในระยะหลังการทดลองมากกว่าเด็กที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อ
2. เด็กที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อ มีพฤติกรรมเอื้อเพื่อในสภาพการณ์การเล่นเพิ่มขึ้นมากกว่าเด็กที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อ

จากการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 โดยการวิเคราะห์หาความแตกต่างของจำนวนนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อในสภาพการณ์การบริจาคในช่วงก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยค่าไคสแควร์ (χ^2) พบว่า จำนวนนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อในช่วงก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจำนวนนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้นจาก 4 คน ในช่วงก่อนการทดลองเป็น 14 คน ในช่วงหลังการทดลอง (ดูในตารางที่ 2) และในขณะที่เดียวกันจะเห็นได้ว่าจำนวนนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อในช่วงก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมไม่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจำนวนนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้นจาก 8 คน ในช่วงก่อนการทดลองเป็น 10 คน ในช่วงหลังการทดลอง (ดูในตารางที่ 3) แสดงให้เห็นว่า เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ส่วนสมมติฐานข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมเอื้อเพื่อในสภาพการณ์การเล่นในระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล ของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน ซึ่งเป็นเด็กในกลุ่มทดลองจำนวน 3 คน และเป็นเด็กในกลุ่มควบคุมจำนวน 3 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาของการแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อของตัวอย่างในกลุ่มทดลองในระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล มีค่าเป็น 4.5, 17.14 และ 21.79 ตามลำดับ (ดูในตารางที่ 4) ส่วนค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาของการแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อของตัวอย่างในกลุ่มควบคุม

ในระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล มีค่าเป็น 0.54, 3.6 และ 1.44 ตามลำดับ (ดูในตารางที่ 4) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้นมากกว่า กลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมเอื้อเพื่อของเด็กในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นในทั้ง 2 สภาพการณ์ คือ สภาพการณ์การบริจาคและสภาพการณ์การเล่น ในขณะที่เด็กในกลุ่มควบคุมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ใด ๆ อย่างชัดเจน ซึ่งการที่เด็กในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้นนี้เป็นผลเนื่องจากการชักจูงกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อ ซึ่งในการที่จะพัฒนาพฤติกรรมเอื้อเพื่อ โดยการให้เด็กฝึกคิดและให้การเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อ ผู้วิจัยจะเริ่มจากการให้เด็กสังเกตตัวแบบก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รู้ว่า ลักษณะของพฤติกรรมเอื้อเพื่อ เขาแสดงกันอย่างไรจากสภาพที่เป็นจริง แต่ก่อนที่เด็กจะรู้ว่าพฤติกรรมเอื้อเพื่อแสดงอย่างไร เด็กจะต้องรู้ก่อนว่าลักษณะของพฤติกรรมเอื้อเพื่อเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงคิดว่า ก่อนที่เด็กจะคิดเกี่ยวกับตัวแบบได้ จะต้องให้เด็กได้เห็นตัวแบบก่อน และการที่เด็กจะเห็นตัวแบบได้นั้น เขาจะต้องรู้ก่อนว่าพฤติกรรมเป้าหมายคืออะไร เพื่อจะได้สังเกตได้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้การชี้แนะให้เด็กได้รู้ว่า พฤติกรรมเอื้อเพื่อเป็นอย่างไร รู้ถึงลักษณะของพฤติกรรมเอื้อเพื่อที่เขาจะต้องสังเกตและที่คิดจะทำ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเสนอนิทานให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กอภิปรายถึงลักษณะของพฤติกรรมเอื้อเพื่อจนกระทั่งเข้าใจได้ตรงกัน ซึ่งการที่เด็กเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อเพื่อ ทำให้เด็กสามารถสังเกตได้ถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การกระทำที่ถูกต้องมากขึ้น

หลังจากที่เด็กรู้พฤติกรรมเป้าหมายและเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยจะกำหนดให้เด็กไปสังเกตพฤติกรรมเอื้อเพื่อจากคนใกล้เคียง ซึ่งจากการที่เด็กรู้ว่าจะต้องสังเกตอะไร จะทำให้เด็กสามารถสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบได้อย่างถูกต้องขึ้น และจากการที่เด็กได้สังเกตตัวแบบในสภาพการณ์จริงและเป็นผู้เลือกตัวแบบเอง จะทำให้เขามีความสนใจในตัวแบบนั้นอย่างแท้จริง ทำให้เขาสามารถจดจำและเลียนแบบตัวแบบได้ดีกว่าการสร้างตัวแบบที่เขา (Bandura 1969: 186; 1977: 24)

ภายหลังจากที่เด็กสังเกตพฤติกรรมเอื้อเพื่อของตัวแบบแล้ว เพื่อที่จะให้รู้ว่าเด็กได้สังเกตตัวแบบจริง ผู้วิจัยจึงให้เด็กออกมารายงานหน้าชั้นเรียนถึงพฤติกรรมเอื้อเพื่อที่ตนได้เห็นมา และเมื่อเด็กออกมารายงานหน้าชั้นเรียนแล้ว ผู้วิจัยก็จะให้การเสริมแรงต่อการรายงานนั้น จึงทำให้เด็กมีความสนใจในตัวแบบมากขึ้น และความสนใจที่มากขึ้นนี้ จะทำให้เขาจดจำตัวแบบได้มากขึ้น และขณะเดียวกันในการที่เด็กออกมารายงานนี้ จะทำให้เด็กได้ย้ำความคิดและยังเป็นตัวแบบให้กับเพื่อนอีกด้วย จึงทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการทดลอง

ในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นของการสังเกตแล้วรายงาน และจะให้การเสริมแรงที่การรายงาน เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตผู้อื่นแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อบุคคลอื่น กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน ดังจะเห็นได้จากกราฟภาพที่ 1 ที่ค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาของการแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อของกลุ่มทดลองมีค่าสูงขึ้นในขั้นตอนที่ 1 ของการทดลอง โดยค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 4.5 ในระยะเส้นฐานเป็น 7.8 ในขั้นตอนที่ 1 ของการทดลอง

จากการที่เด็กสังเกตตัวเองแล้ว เด็กบางคนอาจจะไม่กระทำตามตัวแบบ เพราะเนื่องจากขาดแรงจูงใจ ดังนั้นเพื่อกระตุ้นให้เด็กกระทำตามตัวแบบ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้เด็กได้คิดว่า เมื่อเห็นตัวแบบกระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อแล้ว เขาคิดว่าเขาควรจะกระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อเช่นไร ซึ่งการคิดนี้จะ เป็นแรงผลักดันให้เขาอยากจะทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อมากขึ้น เพราะการที่เด็กได้คิดนั้นเป็นการที่เด็กบอกกับตนเอง และการที่เด็กบอกกับตนเองเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างความคิดภายใน (B₁) ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรม (B₂) ขึ้น อันเป็นไปตามแนวคิดของ พฤติกรรม-ปัญญานิยมที่ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งเร้าด้วยตัวของมันเอง ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่พฤติกรรมของบุคคลจะ เปลี่ยนแปลงจากการที่บุคคลคิดต่อสิ่งเร้านั้น (Kendall and Williams 1981: 417; Mahoney 1977: 5-13; 1981: 320) และหลังจากที่เด็กได้คิดที่จะกระทำ พฤติกรรมเอื้อเพื่อตามตัวแบบแล้ว ผู้วิจัยจะให้เด็กรายงานในสิ่งที่คิด ซึ่งการรายงานนี้จะส่งผล 2 ประการคือ ทำให้เขาได้ทบทวนความคิดที่จะกระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อ ซึ่งจะไปกระตุ้นให้เขาอยากที่จะกระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อผู้อื่น และเป็นตัวแบบให้กับเพื่อนที่คิดในเรื่องที่จะกระทำ พฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อผู้อื่น โดยที่จะให้การเสริมแรงต่อการรายงานนี้ด้วย จึงทำให้เด็กอยากจะทำ เรื่องการกระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อผู้อื่นมากขึ้น อันจะส่งผลให้กระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากกราฟภาพที่ 1 ที่ค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาของการแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อของ กลุ่มทดลองมีค่าสูงขึ้นจากขั้นตอนที่ 1 ของการทดลอง โดยค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 7.8 ในขั้นตอนที่ 1 เป็น 14.62 ในขั้นตอนที่ 2 ของการทดลอง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของริสเลย์และ ฮาร์ท (Risley and Hart 1968: 267-281) ที่นำการรายงานตนเองไปใช้เพื่อเพิ่มพฤติกรรม การแบ่งปันสิ่งของและการยกย่อง โดยให้เด็กรายงานตนเองเกี่ยวกับการแบ่งปันสิ่งของและการ ยกย่องและจะให้การเสริมแรงสำหรับคำรายงานที่เขากระทำจริงและไม่ได้กระทำจริง จะส่งผลให้ พฤติกรรมการแบ่งปันสิ่งของและการยกย่องเพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอิสราเอลและ โอเลียรี่ (Israel and O'Leary 1973: 575-581) ที่ศึกษาโดยใช้คำพูดในการกำหนด พฤติกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช้ด้านคำพูด พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนพูดถึงของเล่นที่พวกเขา กำลังจะเล่น

ในช่วงเวลาเล่นที่จะมาถึง จะสร้างความตรงกันระหว่างการพูดกับการกระทำได้มากกว่าการให้
เด็กรายงานถึงของเล่น ซึ่งพวกเขาได้เล่นกับมันมาแล้ว

จากการที่เด็กได้คิดที่จะแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อบุคคลอื่นแล้ว ตามแนวคิดของแบนดูรา
พบว่า การคิดอาจจะไม่นำไปสู่การกระทำก็ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการทดลองในขั้นตอนที่ 3
โดยผู้วิจัยจะบอกกับเด็กว่า ต่อไปนี้ไม่ต้องรายงานว่าได้คิดที่จะแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อเพื่อน
อย่างไร แต่ให้รายงานว่าได้กระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่ออย่างไร ซึ่งการที่เด็กมารายงาน
หน้าชั้นเรียนนี้ ผู้วิจัยจะให้การเสริมแรงเช่นเดียวกันกับการเสริมแรงในเรื่องของการที่คิดจะแสดง
พฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อบุคคลอื่น ซึ่งการเสริมแรงเช่นนี้ ทำให้เด็กพยายามที่จะออกมารายงานหน้า
ชั้นเรียนในเรื่องที่เขากระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้น แต่เพื่อให้แน่ใจว่า เด็กได้กระทำพฤติกรรม
เอื้อเพื่อจริง ๆ ตามคำรายงาน ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดลองในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งในขั้นนี้ผู้วิจัยจะบอก
เด็กว่า จะไม่ให้การเสริมแรงเมื่อเด็กรายงานว่าได้กระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่ออย่างไร แต่จะให้
การเสริมแรงในสภาพการณ์การเล่นที่ได้กระทำพฤติกรรมเอื้อเพื่อจริง ซึ่งเท่ากับเป็นการถ่ายโยง
จากการคิดไปสู่การกระทำ โดยที่ขั้นนี้ก็ยังคงให้เด็กออกมารายงานว่า เขาได้กระทำพฤติกรรม
เอื้อเพื่ออย่างไรอยู่ หากแต่ถ้าไม่มีการให้การเสริมแรงต่อการรายงาน โดยขั้นตอนในกระบวนการ
การเล่นนี้ ทำให้เด็กเกิดการจำได้มากขึ้นและกระทำพฤติกรรมได้ถูกต้องมากขึ้น และจากผลการ
วิจัยพบว่า ในขั้นตอนที่ 3 ของการทดลอง พฤติกรรมเอื้อเพื่อของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้
จากกราฟภาพที่ 1 โดยค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาของการแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อของกลุ่ม
ทดลองมีค่าเป็น 20.36 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ยในขั้นตอนที่ 2 ที่มีค่าเป็น 14.62 ส่วนในขั้นตอนที่ 4
ของการทดลอง ผลการทดลองก็พบว่า พฤติกรรมเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากกราฟภาพที่ 1
โดยค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาของการแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อของกลุ่มทดลองมีค่าเป็น 25.74
ซึ่งเพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ยในขั้นตอนที่ 3 ของการทดลอง ที่มีค่าเป็น 20.36 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การ
ให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมใด พฤติกรรมนั้นจะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน (Kalish 1981: 6-7)
ซึ่งจะเห็นได้จากผลการทดลองในขั้นตอนที่ 4 นอกจากนี้ยังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของ
พฤติกรรมเอื้อเพื่อในสภาพการณ์การบริจาคหลังจากสิ้นสุดการทดลองนี้ด้วย และผลการวิจัยตอนที่
4 นี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกิลเฟนด์ และคณะ (Gelfand, et al. 1975: 980-983)
ที่ศึกษาผลของการชี้แนะด้วยการสอนและการยกย่องที่มีต่ออัตราการบริจาคของเด็กอนุบาลและเด็ก
ระดับ 1 พบว่า การชี้แนะและการยกย่องมีผลทำให้ความช่วยเหลือของเด็กเพิ่มขึ้น และยัง
สอดคล้องกับผลการวิจัยของสเตรน ชอร์ส และเคียร์ (Strain, Shores and Kerr 1976:
31-40) ที่ศึกษาในเรื่องผลของการชี้แนะและการเสริมแรงทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคม

ของเด็กก่อนวัยเรียน และพบว่าเด็กมีพฤติกรรมสังคมในทางบวกเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมสังคมในทางลบลดลง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโรเจอร์ส-แวร์เรนและแบร์ (Rogers-Warren and Baer 1976: 335-354) ที่พบว่า การเสนอตัวแบบร่วมกับทำให้การเสริมแรงทางบวกสามารถเพิ่มพฤติกรรมความร่วมมือและการชมเชยผู้อื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของบาร์ตันและแอสเซียน (Barton and Ascion 1979: 417-430) ที่พบว่า การฝึกการแบ่งปันทางกาย (physical sharing) และการแบ่งปันทางวาจา (verbal sharing) โดยให้คำแนะนำให้ดูตัวแบบ บอกให้ทำและให้คำชมเชย ทำให้เด็กมีพฤติกรรมการแบ่งปันทางกายและทางวาจาเพิ่มขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้มีข้อมูลที่น่าสนใจบางประการเกิดขึ้น ซึ่งจะพิจารณาได้จากการสังเกตพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเป็นรายบุคคล ดังจะพบว่าลักษณะของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กทั้ง 3 คนในกลุ่มทดลอง เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลแล้ว มีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความสม่ำเสมอของการเพิ่มพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเพียงคนเดียว คือเด็กในกลุ่มทดลองคนที่ 1 ส่วนเด็กในกลุ่มทดลองคนที่ 2 และ 3 แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อก่อนที่จะมีการเสริมแรงที่การกระทำพฤติกรรมเอื้อเฟื้อโดยตรง ดังจะเห็นได้ว่า เด็กในกลุ่มทดลองคนที่ 2 ในขั้นตอนที่ 1 ของการทดลอง ซึ่งเป็นขั้นของการสังเกตพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของบุคคลอื่นแล้วมารายงานนั้น พฤติกรรมเอื้อเฟื้อลดลงถึงแม้ว่าจะมีการรายงานก็ตาม และในขณะเดียวกันเด็กในกลุ่มทดลองคนที่ 3 ก็พบว่า ในขั้นตอนที่ 3 ของการทดลองซึ่งจะให้การเสริมแรงเมื่อเด็กมารายงานว่า เขาได้กระทำพฤติกรรมเอื้อเฟื้อตามที่เขากระทำจริง พฤติกรรมเอื้อเฟื้อก็ยังลดลงจากขั้นตอนที่ 2 ของการทดลอง จากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่า การที่เด็กมารายงานว่า เขาได้กระทำพฤติกรรมเอื้อเฟื้อโดยที่ไม่มีการเสริมแรงต่อการกระทำจริง แต่เสริมแรงที่การรายงาน ตลอดจนการที่เห็นเพื่อนที่เป็นตัวแบบมารายงาน อาจจะไม่ส่งผลต่อการกระทำพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กโดยตรง เพียงแต่เป็นการเสริมแรงที่ทำให้เด็กได้คิดที่จะกระทำพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเพิ่มขึ้นเท่านั้น ซึ่งการคิดนี้อาจจะไม่นำไปสู่การกระทำทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมอาจจะไม่เหมาะสมต่อการให้เขากระทำพฤติกรรมเอื้อเฟื้อก็ได้ และในขณะเดียวกันเมื่อให้การเสริมแรงที่การกระทำพฤติกรรมเอื้อเฟื้อโดยตรงจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมเอื้อเฟื้อเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นอกจากจะให้การเสริมแรงต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเพื่อที่บุคคลคิดในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว ยังควรให้การเสริมแรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เขาคิดจะกระทำด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกันระหว่างการคิดกับการกระทำ ก็จะทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากผลการทดลองในขั้นตอนที่ 4 (ดูในกราฟภาพที่ 1) ที่พบว่า

ค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาของการแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อมีค่าเพิ่มขึ้นจาก 20.36 ในขั้นตอนที่ 3 ของการทดลองเป็น 25.74 และยังทำให้พฤติกรรมนั้นยังคงเกิดขึ้นอยู่ในระดับที่ค่อนข้างจะสม่ำเสมอ แม้ว่าจะไม่มีการเสริมแรงใด ๆ ก็ตาม ดังจะเห็นได้จากในระยะติดตามผลเป็นเวลา 1 สัปดาห์ พบว่า พฤติกรรมเอื้อเพื่อของเด็กในกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก โดยค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาของการแสดงพฤติกรรมเอื้อเพื่อในระยะติดตามผลมีค่าเป็น 21.79 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ลักษณะของการเปลี่ยนพฤติกรรมทางความคิดกับการกระทำร่วมกัน จะทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมเป็นไปได้ช้า และมีแนวโน้มที่พฤติกรรมนั้นจะอยู่คงทน

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การที่เด็กมีพฤติกรรมเอื้อเพื่อเพิ่มขึ้นทั้งในสภาพการณ์การบริจาค และสภาพการณ์การเล่น เป็นผลมาจากการที่เด็กได้รับกิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อในชั้นเรียนในช่วงโมงสนทนาตอนเช้า (home room)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย